

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIODICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 8 pessetas.
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

CONSOL DE METGE

—¡Hombre, hombre!... ¿Per una mica de tos s'espanta?... ¿Que diria si 's trobes com una cidenta meva que ahir va morir, aplastada per una calaixera que li va caure a sobre?

—¿Que diria?... Probablement no diria res.

Domingo Pardo

CRONICA

EN pocs dies de distancia han tingut efecte dos aconteixements, qu'encare que no 's relacionan poch ni molt, acuden agermanats á las puntas de la ploma del cronista, per certas analogias que ofereixen. Y aixó que l'un ha ocorregut á Sevilla y l'altre á Barcelona.

Protagonistas dels dos successos: un torero y un cacich: en Bombita I y l'Hereu Pantorrilles. Tots dos s'han retirat del toreig, tots dos s'han tallat la queta.

El Sevillá, en la flor de la edat, y quan encare podia dar dies de gloria *al arte nacional*; el Barceloní en els dintells de l'ancianitat, sota 'l pes feixuch de la fatiga y la decepció. El Sevillá, en una festa alegre de familia remullada en vins espumosos y animada ab els rasgueos de las guitarras y 'ls trenats de las seguidillas y 'ls boleros; el Barceloní, en una patética y fúnebre solemnitat de despedida que tingué per espectadors els últims restos dels que durant tants anys l'acompanyaren en la brega y s'aprofitaren en sas hassanyas, desde 'ls picadors Benet y Colom y Espinós, desde 'ls peons Badia y Andreu, Mas Yebra y Puig Valls, fins al puntillero Tort y Martorell y l'encarregat del arrastre Samaranch.

El diestro sevillá ha plegat el ram per la seva propia y soberana voluntat, tal vegada pera calmar per sempre més els neguits de la seva estimada esposa, que patia, patia molt cada vegada que 'l veyá dirigit á la Plassa, recelosa de que la seva filleta, preciosa nena de cinch anys, pogués quedar-se sense pare... Per aixó quan l'aliviada muller, de un cop de tisoras feu saltar l'apèndice capilar del seu marit, en tant que 'ls fotografos enfocavan l'interessant escena, un dels assistents al acte llansá al ayre 'l crit de «Bomba I ha muerto para el arte de los toros: vivan Bombita II y III.»

En cambi el siniestro barceloní, al retirarse á la forsa, ni 'l consol ha tingut de sentir un crit semblant: ha mort pera 'l toreig de la política sense deixar successió. Ha mort per falta de ambient vital y sense que cap dels seus companys de quadrilla tingui las pantorrillas prou sólidas pera recullir l'herencia.

Pero aixó sí: ha passat á millor vida (á la vida privada, qu'és sempre la millor, per ser la més tranquila) inconfé, sense demanar perdó de las sevas culpas, ans al contrari empenyat en presentar com á mérits y com á glorias las sevas calaveradas y 'ls seus abusos y pecats.

Ha dit qu'ell may havia sigut cacich; que Barcelona, una gran ciutat de mitj milió de habitants no pot ser may presa del caciquisme.

¡Admirém la seva modestia póstuma!

No Barcelona solament, sino la capital y tota la provincia, dúrsent prop de un quart de sigle, lo mateix quan governava en Pau que quan governava en Pere, igual baix el domini de 'n Cánovas que baix el mando de 'n Sagasta, no tingueren més senyor, ni amo que l'impávit D. Manuel I y únich. Ell ho feya tot, porque tot ho podia. Tingué per ceptre la vareta mágica de l'omnipotencia incontrastable. Allá ahont l'aplicava, lo mateix en els assumptos de la vida pública, qu'en moltíssimas qüestions de la vida privada, s'operava 'l miracle indefectible: lo negre s'tornava blanch; lo injust, just y legal; lo impossible, possible y corrent.

Fou D. Manuel el provehidor incansable del Se-

nat y del Congrés, de la Diputació provincial y de la major part sino de tots els ajuntaments de la provincia, com inventor de un sistema especial de fer pa sense farina, de fer eleccions sense electors. Els primers treballs sigueren un xich penosos; mes per medi de l'astucia y de la violencia lográ supllantar la voluntat dels pocs electors qu'encare acudían á las urnas, y al poch temps el fástich y la convicció íntima de que tots els esforços havían de resultar inútils, li deixaren lliure 'l camp per complert, y las eleccions quedaren reduhidas á una ridícula parodia, y 'ls escrutinis se transformaren en una senzilla operació aritmética practicada sobre las actas en blanch.

Llavoras l'Hereu Pantorrilles estava en las sevas glorias. ¿Quín poder podia igualarse al seu? Els de dalt l'apoyavan, els del mitj el secundavan, els de abaix el temian. En el conegut entressol de la Plassa Real se concentravan tots els ressorts de la política y de tots els rams de l'administració pública de la provincia, y bé pot afirmarse que á Barcelona no 's movía una fulla sense 'l permis de D. Manuel.

¿Per qué no confessar francament totas aquestas ditxas en l'hora trista de la suprema impotencia, en l'hora amarga de l'obligada despedida?

Al tallarse la queta de cacich, l'Hereu Pantorrilles no ha estat á l'altura de la seva historia. ¡Lo que pot la decepció! ¡A lo que obliga 'l desengany!

•••

En un telegrama dirigit al rey, per conducte y mediació del majordom major de Palacio, ha tractat de resumir els motius imperiosos que l'han obligat á disoldre 'l Círcul conservador-liberal de Barcelona. Parla en ell de «el abandono en que le han dejado elementos titulados de orden en la localidad, y el desamparo en que le han tenido los Gobiernos conservadores», sense buscar las causas ni de aquest abandono ni de aquest desamparo, que son de tot punt superiors á la voluntat humana.

A Cavite y á Santiago de Cuba va anarse'n á pico la fortuna del gran cacich indiscutible. Anhels de regeneració van saturar las corrents de l'opinió pública fins llavoras ensopida y amodorrada, y mal podían representar-la en lo successiu els que directa ó indirectament havían contribuít á aquellas horrendas catástrofes. El cacich barceloní hagué de veure ab alarma com la terra li fugia de sota 'ls peus. Las classes neutras que fins llavoras l'havían secundat, las que no ab son apoyo directe ab la seva passivitat complascent, preñían novas orientacions. Las classes populars se redressavan briosas recobrant las enervadas energías. ¿Qué hauría pogut fer el gran cacich encare que 'ls governs s'haguessin empenyat en apoyarlo?

Ni en Polavieja, ni en Silvela, ni més tart en Maura, encaterinats ab la pretensió obligada de fer foch nou, podían patrocinar las manyas vellias y gastadas dels temps dels canovistas... Per aixó van desair sempre al Hereu Pantorrilles.

Ultimament va brillar per ell un punt d'esperansa ab la pujada al poder del general Azcárraga. Despenyenyava la cartera de Governació un dels seus amichs més íntims, el Marqués de Vadillo, conegut per la Cabra trista.

—Ell me compendrà—'s digné 'l malaventurat cacich—ell me rehabilitará, ell tornarà á deixarme posar má en el bragué y munyir sense restriccions.

Pero també aquesta vegada errá 'ls comptes. El gran torero ha mort de una cotada de la Cabra trista.

Y ha mort, llansant un crit de ¡Viva el rey!, á tall de gladiador romá, pero de gladiador grotesch, qual

LA MALURA REYNANT

EL GAT:—Passi, senyor doctor. Dels set individus que componem la familia, jo soch l'únic que no estich malalt.

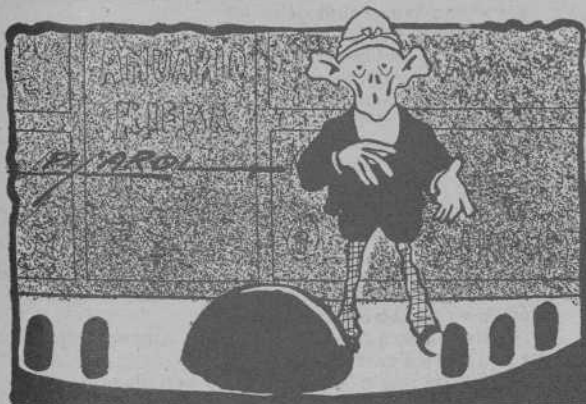

ENTRE METGES

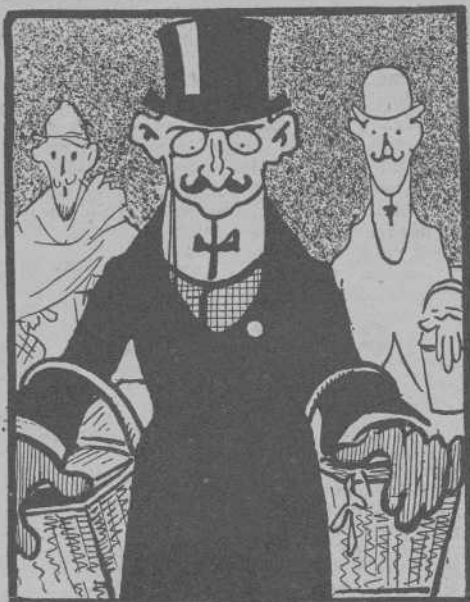
—¡Aixó es una vinya! Avuy, deu mes que ahir.
—Jo, dinou. ¡Y tots gent de pelas!

—¡Escolteu, Nofre!...
—No 'm puch entretenir. ¡Estich ocupadíssim aquests dies!...

—Respectable público: Estando en cama con el dengue todos los actores y no habiendo nadie en el teatro, se suspende la función.

—No hi ha més. Si vols menjar, (¡malehit sigui 'l trancasso!) ¡vés en persona á comprar!

REFLEXIONS

—Veus lo que té el ser massa ben educat?.. ¡Si en comptes de demanarho ab modos...
—Es lo que jo dich: las cosas que son de rahó, no 's demanan; se prenen.

Ave Cesar lluny de conmoura, en aquests moments fa riure.

Vagi tranquil á terminar els seus días en la seva finca de Sardanyola, que Barcelona sense ell ja sabrá arreglar-se, y fins donará si convé, un bon exemple á las demás regións espanyolas ahont encare 'l caciquisme té fondas arrels pera xuclarse la vida y la dignitat de la nació.

Vagi tranquil, y conti ab l'agrahiment etern quan menos dels que van acompanyarlo en l'acte de la despedida... y de alguns que per motius especials no pogueren serhi presents, com per exemple els braus regidors de Badalona, defensors del últim baluart del seu cacicat, y 'l pobre Nelo, engabiats, y que en un moment per ell de verdader compromís, acaba de perdre 'l seu gran protector.

P. DEL O.

CAPVESPRE

EL MALALT

—«Fill meu, vésten al llit.» —li diu la mare á n' el noy malaltís, que se la mira esgroguehit son rostre, y com dos covas sos ulls sense vivor, sens alegría;
—«Aviat, mare meva.» —li contesta llensant sa veu funesta melangia;
—«deixeume veure 'l Sol com va á la posta.» — Amorosa hi consent y el noy s' anima al veure 'l cel rogent del bell capvespre que li don 'l últim bés mentres s' abruga ab lo mantell placent de la nit clara; y pensá ab l' «adeussiau» que dona 'l Día,

dihent tot trist entre ell: —«Quí sab, ay, mare si demá jo us daré ma despedida!» —

Y alsantse del escorn s' acosta ab pena á sa mare per rebre un bes de vida!

G. PERACAFÓ & RAS

EL SOMBRERO NOU

No, senyora meva; no cal que's molesti, intentant la defensa d' una acció que no 'n té: sé molt bé com han anat las cosas.

¿Volguerme fer creure á mí que vosté troba elegant y bonich aquest antiestéich sombrero ab que las genialitats d' una moda desequilibrada han cubert el seu caparronet deliciós?..

Mil vegadas m' ho juraría de jonolls, las mans juntas y 'ls ulls en blanch, y mil vegadas correria á aixe carla; pero... mil vegadas no me la creuria.

No: no es possible que 'l sombrero ab que avuy l' he vista pel carrer sigui del seu gust. Espantosa-ment gros, encorvat com una tartana al revés, enci granyat al punt més alt del monyo, desgarbat de forma, lleig de color, pobre de detalls, ¿cóm vol que la seva exhibició no sublevi l' ànim de tots els que á vosté la estiman, que son á bon segur tots els que la coneixen?

El delicté—y perque 's convenci de que estich al corrent de tot vaig á reproduhirli la escena—el delicté 's va cometre aixís:

Vosté necessitava un sombrero y, com es natural, va arribarse á casa la modista.

—Voldria una cosa ben mona y ben elegant.

—Tingui la bondat de passar á veure 'ls modelos. Va á quedar vosté encantada.

Y cómo se va quedar va ser de pedra.

Descaradament colocats sobre perxas que ajudavan a fer destacar més y més la seva monstrositat, va veure vosté vuyt ó deu barretassos que més que sombreros femenins semblavan barracas d' esquimals ó cascos de fragata.

—¿Qué me 'n diu, senyora? ¿Veritat que son espirituals? —va preguntarli cómicament la modista.

Vosté no sabia qué respondre. Ni en aquelles nite de dantescas pesadillas, en que 'l cos aletargat permet a la imaginació anar per las sevas, havia arribat may a somniar vosté semblants enormitats.

—¿Vol dir que no son una mica massa grossos?

—¿Grossos?... Miris aixó.

Y la modista, eterna serp de la pobra eterna Eva, va comensar a ensenyarli figurins, revistas, periódichs de modas.

Totas las figuras de dona que en aquelles planas se veyan dibuixadas apareixian portant barrets deu vegadas més grans y vint vegadas de més mal gust que 'ls que la modista tenia exposats en el seu saló.

Contemplantla a vosté ab ayre satisfet, la sombrerera gronxava victoriosament el cap y somreya.

—¿Qué tal? ¿Ho veu com al confeccionar els meus modelos encare m' he quedat curta?..

—Peró... — s' atrevia vosté a replicar.

—No hi ha però que valgui. La moda es aquesta, y si no vol fer un paper ridícul, ha de posarse forzosament aixó.

Y escullintni ella mateixa un, probablement el més car, li colocava vulgas no vulgas, y arrastrantla davant del mirall, la obligava a contemplarse en la brunyida lluna, flanquejada de petites palmeras.

Vosté's veyia, 's mirava horroritzada, sentia 'ls colors de la vergonya encéndreli el rostre... pero no gosava a protestar.

Una lluyta tremenda's entaulava en els replechs més íntims del seu cor.

La conciencia ja li deya

que alló no era bonich, pero la modista li assegurava que ab aquell sombrero al cap estava vosté adorable.

—¡Nó! —li cridava l' instint: —no 't deixis enganyar; aixó es lleig.

—¡Sí! —li replicava la moda: —prenlo, es l' última paraula de Londres y de París.

Y 'l seu cor bregant per una part y la modista y 'l figurí batallant per l' altra, el cor restá vensut y 'l fenomenal sombrero que de tan desagradable manera l' havia impresionada en els primers moments, va quedar per vosté. ¡La infamia estava consumada! La odiosa serp s' apuntava un tanto més en el voluminós llibre de las sevas victorias.

¿Li repetiré ara lo que vosté va pensar el primer día que ab aquest inconcebible trasto al cap va sortir al carrer?

Vosté — confessi la veritat — á pesar de las seguretats de la modista y de las pèrfidas manifestacions dels figurins, no las tenia todas consigo.

¿Quin efecte faré? —'s deya: —Seré ben vista pel públich? ¿Se 'n riurá la gent de mí? ¿M' apedregarán els xicots?..

Passant el primer esglay, al veure la impunitat ab que caminava y caminava, sense sentir en lloch crits de protesta ni observar miradas de burla, va animarse poch á poch y el temor que la oprimia va acabar definitivament per abandonarla.

Pero ¿vol dir aixó que aquest inverosímil sombrero hagi deixat de ser lo qu' es, que sas alas fenomenals s' hagin reduhit, que sa immensa curvatura s' hagi aplanat, que la atrevida teulada que sobre 'l seu front avansa hagi adquirit al fi las proporcions degudas?

Vosté ho sab millor que jo que nó; vosté, que á cada pas que dona se sent aplastada pel pes de aquesta massa informe, conglomerat dia-

—¿Per qué 'ls fermes companys de causa ploran y baixet murmuran? Perque 's miran la "Senyera" y no li veuen la "punta".

PROVISIO PER TEMPS

—Li porto tot aquell vidre trencat per fer brillants que va encomenarme. N' hi ha un quintar. Val una peseta.

L' HOME DEL DIA

El nostre Barnúm.

bólich de panyos, plomas, filferros, pellsy viroladas cintas...

Y pot estar segura de que de la mateixa opinió que vosté son aquestas altras ignocentas senyoras que arrossegant un parescut barret tranzitan per nostres carrers y plassas.

—¡Pobretas!— pensa vosté quan las veu á n' ellas: —¡Ves també que 'ls han fet posar!... Pero, la moda...

—¡Infelis!— murmuran ellas quan la venhen á vosté: —¡Ves també com l' han guarnida!... Pero, la moda...

Y consolantse á mitjas ab aquesta expressió banal, restim de la més inexplicable de las abdicacions, segueixen vosté y ellas tristament el seu camí, passejant el caríssim jou de la esclavitut decretada per un bromista que á Londres ó á París explota á la humanitat inventant sombreros lletjos.

¡Ah, senyora, senyora!... Posis dintre de la realitat y segueixi 'l meu consell, que pel seu bé li dono.

Fins el día en que, emancipantse de la tiranía del estúpit figuri, 's revesteixin vostés de valor y arrosseguin pels carrers á una modista d' aquestas que ab tan perversa intenció las enganyan y las carregan de prendas ridiculas, no anirán bé.

A. MARCH

SOL DE TARDE

Las ullades de sol
d' una tarde al morirse
foradavan per entre 'l macís
dels tronchs aspres, omplerts de feridas.
Cap-amunt del coaster,
per la gola bonica
esbufechs tos pulmons fadigats
cap-enfora del pit empenyfan.
Apartant romaníns
ton passar, sa ambrosía
s' escampava y venía á trobarm',
jo gosava al trás teu engolintla;
y gosava ab el sol
qu' en bronzentas guspiras
me parlava dels teus mohiments
y 'm clavava uns estels á la vista.

J. COSTA POMÉS

RUSSINIANAS

Será ó no será cert alló que diu el sarsuelero de que

*hoy las ciencias adelantan
que es una barbaridad;*

pero es impossible negar que, gracias á las guerras y á altras calamitats pareescudas que de tant en tant afligeixen á la humana especie, la gent, sense adonarse'n, va de día en día instruhintse y augmentant els seus coneixements ab una facilitat que enamora.

La geografia, sobre tot, que aquí, com altras moltes cosas que seria *prolijo* enumerar, está bastant atrassada, ha fet durant els últims temps una pila de progressos.

Durant la guerra de Cuba—y poso al davant aquest exemple per tractarse d' un assumpto de casa—es incalculable el número de personas que per primera vegada van sentir parlar del Camagüey y del *surgidero* de Batabanó y s' enteraren de que l' Habana es més lluny que Puerto-Rico y de que Tampa y Cayo Hueso son dos ports nort-americanos.

Va cambiarse la decoració; aparegué en l' escenari la batussa del Transvaal, y llavors vinga atracarnos de Pretoria, de Bloenfontein, de Ladysmith, de

Joannesburg y de tants y tants noms de poblacions sud-africanas, fins aquell moment perfectament desconegudas de la majoria dels nostres paysans.

Tocá á continuació el torn al plet de la Mandxuria, y nova llissó de geografia: Port-Arthur, Vladivostock, Mukden, Nagasaki, Tokio, Kobe, Xemulpo, Xing Xang Ratapanxung... la mar de noms enrevesats, plens de ggg y lletras inútils, pero qual conei-

xement no deixava d' augmentar la erudició dels aficionats á las materias exóticas.

Ha succehit, per fi, aixó de Russia, aquesta tragedia espantosa que ha omplert els carrers de Sant Petersburg de sang y 'l pit de la humanitat d' horror, y confesso que, fent de tripas corazón, estich encantat del número de cosas interessants y que á un hom jamay se li haurian ocorregut, que en el curt espay de tres ó quatre días hem tingut ocasió d' aprendre.

¡Lo que sabém del imperi dels Czars á horas d' ara!

Que d' un pagés se 'n diu un *mujick*.

Que un carrer molt ample es una *perspectiva*.

Que la perspectiva més hermosa de Sant Petersburg es la de Newsky, que té uns cinch kilómetros de llargaria.

Que las monedas grossas son els *rublos* y las petites els *kopets*.

Que una *isba* es una casa de camp.

Que la gent menja molt *caviar*.

Que 'ls consells provincials portan el nom de *semstvos*...

També hem averiguat lo que son els *popes*. Un *pope* es un sacerdot. Hi ha *popes* blancs y *popes* negres. Els *popes* blancs se casan; els negres, que son com si diguessim els freres d' aquí, renuncian —mireu si la saben llarga!— al matrimoni.

L' emperador té palaus á tot arreu: á la capital, á Livadia, á la quinta forca; pero 'ls més interessants son els que posseheix prop de Sant Petersburg. L' un se nomena Peterhoff; l' altre, Tsars-koie Selo: tots dos immensos, tots dos bonichs... y tots dos guardats per una enormitat de tropa.

Fins —¡qué més volen!— fins hem arribat á enterarnos de la frase que diu el poble quan desitja saludar al emperador: diu *Boje Tsara Krani*; aixó es: *Deu guardi al czar*.

Hi ha que observar, no obstant, que aquest saludo es el que solia dirigirli temps endetrás: ara 'l saluda d' un' altra manera... Generalment ho fa á tiros.

¡Y pensar que tot' aquesta suma de coneixements, tot aquest caudal de paraulas y costums russas els hem adquirit desde 'l dilluns de la senmana pasadal...

Convinguém en que no 's pot adelantar més en menos días.

¡Llástima que las llissóns, encare que nosaltres d' un modo directe no las haguém de pagar, resultin tan brutalment, tan infamement caras!

MATÍAS BONAFÉ

LLIBRES

LA CIUDAD DE BARCELONA * GUÍA LOP * —Es 'la primera *guía* de Barcelona que ha publicat l' editor Don Antoni López.

Sense l' enfarfech d' anuncis industrials que acostuman á acompanyar á aquesta mena d' obras, y que generalment no fan sino enredar al *touriste*, el llibret resulta d' una claretat extraordinaria y la presentació, dintre una modesta apariencia, es espléndida á tot serho. En la *Guía Lop* hi constan d' una manera concisa, pero sense omisió de cap detall, todas las noticias d' interés pera 'l viatjer respecte á la historia, descripció, costums, art y comers del poble barceloní. El menos versat en aquesta classe de obras de consulta hi troba fàcilment tot quan reclaman la curiositat y la necessitat dels passavolants forasters quins, ab ella als díes, no haurán de menester el fadigós estudi previ de una metódica explicació. El lector excursionista ya seguint els nou *Itineraris Prdctichs*, molt ben trassats per cert, y d' eix modo 'n en-

GENT FINA

—¿Pero dónde se meten ustedes que no se las vé nunca?

—Es sierto. Sólo salimos para ir á Romeya los lunes de Teodoro Barón. ¡Son tan divertidas aquellas plaguadades!...

tera fàcilment de tots els monuments y edificis mes no tables.

Dos magnífics *Planos* enterament nous acompanyan a la *Guia Llop*: un de general comprenent l'ensanche y els pobles agregats, y un altre del Interior ó Casco Antich en el qual s'hi destaquen fins els carrers mes estrets de la vella Barcelona.

Las condicions lleugerament aquí apuntadas fan de «La Ciudad de Barcelona» ó *Guia Llop* un llibre indispensable no sols pera 'ls forasters que á cada punt visita nostra capital sino pera 'ls mateixos fills de la comtal ciutat quina majoria desconeix la infinitat de bellesas que posehim y de las quals se'n enorgulliria molt més un altre poble que no tingués el caràcter tant apàtich com el nostre.

SARTOR RESARTUS.—VIDA Y OPINIONES DEL SEÑOR TRUFFELSDRÖCKH per T. CARLYLE.—El famós historiador y psicòlech anglés ha escrit baix aquest títol, que á primera vista sembla un bon xich extravagant, un' obra de un humorisme trascendental. Tan trascendental que comprén la pintura completa de la existencia humana desde la infancia fins á la senectut, passant per totes las etapas y fixantes no ja sols en la part externa y pintoresca, sino en la essencia íntima, en la psicología del caràcter.

En alguns passatjes sembla una obra de guassa, capritxosa y alambicada, pero á lo millor entre burla y burla etgega cada veritat, cada observació fonda, que sorprén y admira. L' autor T. Carlyle, tan auster y serio en altres produccions, fa gala en aquesta de la flexibilitat del seu talent y de aquell humor britànic que no 's pot confondre ab el de cap altre poble de la terra.

El Sr. González Blanco que ha tingut á son càrrech la traducció, l' ha feta molt fidel y literaria, ilustrantla además ab numerosas y acertadas notas aclaratorias.

ELS MESTRES CANTAYRES DE NUREMBERG.—*Traducció adaptada á la música per XAVIER VIURA y JOAQUIM PENA.*—L' Associació Wagneriana consegüent ab sa tasca de facilitar la comprensió de las obras del gran mestre, ha publicat el llibre de aquesta famosa comedia lírica, traduït vers per vers al catalá y anotat en els marges ab els temas diversos de la partitura. Ha prestat ab aixó un nou servey als verdaders amants de penetrar l'intenció y de comprendre 'l mérit del art del gran innovador, havent vingut molt á temps la publicació del llibre per coincidir ab las representacions que 's donan actualment de aquesta ópera en el Gran Teatre del Liceo.

ALTRES LLIBRES REBUTS:

La nit del amor, drama líric en un acte de Santiago Rusiñol.—També coincideix la publicació ab l'estreno de aquesta celebradíssima obra en el Teatro Romea.

.. *Els Tremendos.*—Sainete en vers, arreglat al catalá per Joseph Asmarats.—Estrenat en el Teatro de la *Tertulia Familiar Recreativa*, la nit del 11 de Setembre últim.

.. *Un viatge á Barcelona.*—Mono-díalech en vers, original de Salvador Bonavia.

RATA SABIA

PRINCIPAL

Estich en dessacort ab la major part dels crítics y revisers que han parlat de *Mamá Colibrí*. Será si ells volen una comedia teatral, ab els seus efectes fills del calcul y 'ls seus sentimentalismes preparats; pero en l' obra hi ha alguna cosa més que aixó, hi ha un fondo de sentit humà aplicat al problema del adulteri. L' assumpto mateix es una troballa. Aquella dona alegre que s' enamora boja-ment de un amic del seu fill; el cástich que troba en son mateix enamorament, quan el Tenorio se fixa en una noya jova y 's refreda ab ella, que sent cada día més els

estrags de l' edat, y per fi la rehabilitació de la pobra extraviada, que torna á casa del seu fill no ja á fer de dona galan y á la moda sino d' avia del seu net, conté tot el procés de una situació femenina, tot el desarrollo de un caràcter, en una esfera humaníssima y en plé imperi de la naturalesa que fa valer els seus drets sobre las passions y 'ls capritxos.

En Bataille no ha volgut desarrollar l' obra de una manera sabia y fonda, sino més bé en una forma amable y atractiva, fent gala tot sovint de ingeni y casi sempre de una trassa extraordinaria, que ja voldrian tenirla tots els cultivadors del teatro.

Cert que l' obra en alguns incidents—sobre tot en els que constitueixen casi bé tot l' acte ters—era susceptible de una major concentració. Cert també que 'l discurs qu' en l' acte quart pronuncia 'l marit enganyat podria suprimirse ó reduhirse quan menos á unas proporcions més acceptables, sense que la tassis deixés de transparentarse ab l' eloquencia dels fets molt superior sempre á la de las paraulas. Pero fins passant per aquests inconvenients que no sé si calificarlos de defectes, queda sempre el pensament general y una multitud d' escenas atreyents com la de la tertuliana sorda, y la del final del acte primer; com la del descubrimient del adulteri en el segon; com la de la resolució de la protagonista, en el ters, de abandonar resignada al seu amant, convensuda de la diferencia d' edat que 'ls separa; com, en fi, la de la rarsa de la nora en l' últim, tan prontament vensuda per l' amor de mare. Tot aixó se surt de lo ordinari y adotzenat. Tot aixó es teatro, pero teatro modern, fill de una gran finura d' observació, de un coneixement bastant perfecte del cor humá y de un domini complet de l' art escènich.

La traducció castellana de *Mamá Colibrí* ens fa fet venir ganas de conèixer l' obra en son llenguatge original, y més encare, de véurela representada castissament per actors francesos. Els nostres no troban sempre l' accent adequat.

No obstant, en la representació se distingiren la senyora Tubau, la Srta. Carbone y 'l Sr. García Ortega.

LICEO

Debutá diumenje la Giudice ab *La Boheme*, trobant en el públich aquellas simpstias que aquí ha sabut guanyarse ab el seu talent dramátich y ab la seva notable escola de cant. Y aixó que no es pas *Mimi* la figura que més s' acomoda á sas especials facultats.

Pero com una indisposició del tenor Bassi la privá de presentarse ab *Cavalleria rusticana*, ab una obra ó altra havia de comensar. Y la Giudice pot comensar ab totes las qu' ella vulga y l' empresa disposi, que talent te de sobra per sortirne ayrossa.

CATALUNYA

El Tunel, lletra dels Srs. Prieto y Rocabert; música del mestre Saco del Valle, es una producció que te per base una competència amorosa plantejada dintre de un conflicte de treball, y en un medi que permet presentar dos bonicas decoracions.

No diu gran cosa de nou; pero está escrita ab bastant vigor, y te rasgos de caràcter popular que se'n van de dret á la galeria.

La música es també ferma y ruidosa. Un coro de huelguistas tingué de repetir-se.

El Sr. Urgellés ha pintat per aquesta obra dos decoracions de magnífich efecte: el públich vá aplaudirlas ab molta justicia.

Debutá ab *El Tunel* la Srta. Lacarra, que té una veu bastant ben timbrada y flexible y que canta bé, relativament á lo que s' acostuma en el género xich. Ella cantant y 'l Sr. Juarez reproduhint ab sa gracia acostumada un tipo molt característich de treballador, se'n enduergen la palma.

L' obra vá agradar, y 'ls autors sigueren cridats al escenari.

LAS ARTES

«La festa dels aucells», nova producció de Ignasi Iglesias, es un quadret de costums que sense tenir la fermesa d'altres obras del mateix género, s' aguanta valientment y dona ocasió al autor pera presentar uns quants tipos y escenas verdaaderament populars y que resultan dibuixats de ma mestre.

L' assumpto es molt poca cosa y la nota sentimental que hi domina no arriba á emocionar al pueblo mes que

CAMBI DE RUMBO

—Després dirán si devegadas la dona s'extravía... ¡Si 'l vent la fa anar allà ahont una menos se pensal...

"POR EL HILO,... NO SE 'N TREU RES EN CLAR

—Si, senyors: á mi l' empleo de municipal m' ha costat trenta duros.

—¿De manera que eso de los treinta duros es cierto?..
—¿A quién los dió V.?
—Al ordenansa del señor B.

—¿Dicen que un fulano le dió á V. treinta duros para ingresar en el cuerpo?
—¡Oh! Jo vaig entregarlos al señor B.

—Oiga, señor B., ¿qué sabe V. de unos treinta duros que...
—¡Vaya, hombre, vaya! ¿También V. hace caso de esos infundios?...

en contats moments degut á la falta de justesa en els caracters y á las situaciones cómicas, de un cómic barroer alguna d' ellas. No cal dir per xó que 'l diálech es cuidadosament treballat y que la obra en conjunt resulta moguda, condició indispensable en aquesta classe de produccions.

L' auditori, no molt numerós aplaudí al final sense reserves. Que consti també sense reserva. Els artistes van desplegar totes sas facultats y en Jaume Borrás en primer lloch, interpreté ab forsa naturalitat el personatge principal del quadro.

La decoració acceptable... y res més.

NOVETATS Y PREPARATIUS

En el Circo Equestre se presenta una nova pantomima vistosa y plena de animació. Se titula *Una juerga en Sevilla*, y demanin balleruga y fins la lidia de un novillo. El públich hi passa un bon rato.

·.· A Novedats ha debutat una companyia de género xich dirigida pel mestre Pérez Cabrero y en Bonifaci Pinedo, que conta ab elements molt acceptables. Parlarem d' ella mes detingudament tan bon punt ens ofereixi obras novas. Per avuy ens limitarem á dir que 'l públich l' ha rebuda molt bé.

·.· Reservém pera la próxima senmana 'l donar compte dels estrenos de *Le vîpe comari de Windsor* al Liceo,

de la pessa *Sembla que nevi á Romea* y de *La Fosca á Granvia*.

Avuy no tením ocasió, ni temps, ni espay.

N. N. N.

UN MINISTERI NOU

FOLRAT DE VELL

Quan las bõtas se 'ns foradan de sota, si 'l cuyro es bó, dihém al sabater:—Poséuhi mitjas solas y talóns.

Quan tenim la cafetera ó l' olla ab forats y bonys, cridém al llauner del barri porque 'ns hi posi un cul nou.

Quan hem de cambiá unas giras, dém al sastre uns pantalóns, tot dihentli:—La capa es vella... teniu... poséulas d' aixó...

·.· Caminant algo ab engunia, inflamantse'ns l' ull de poll;

COMENTANT LO DE RUSSIA

—¡Apretal... Tots els intel·lectuals, presos y deportats a Siberia... ¡Si aquí ho fessin així!

—¡Ah! Lo qu' es nosaltres, me sembla que ben tranquils podríam estar.

EL LOGOGRIFO DEL "CAFÉ COLON,"

—“Cerrado”... “Se alquila”... “Próxima”...
Ja va fent gràcia aquest joch...
¿Ho entenen aixó vostés?
¿No?... Donchs mirin, jo... tampoch.

servintnos d' aquella capa
sols per entrades de fosch;
prenen un xich de paciència
y el café ab polvos y tot,
tirém una temporada
entre pedassos y adobs.

Com que sempre estém de *crisis*,
per poguer fé un gasto gros,
per comprarnos una capa,
per farnos un calsat nou,
per comprá una cafetera
rusa, (que fa 'l café bo,
encare qu' en el seu poble
hi hagi un mal Emperador),
per sortir -deya d' apuros,
per peguer fer tot aixó...
hem d' esperar que 's cambihin
els temps per altres pitjors.

Y aixó que 'ns passa é nosaltres,
succeheix igual á la Cort
quan apedassar intntan
l' espatllada situació.

Vinga preparar remédos,
vinga buscar folros nous...
per aprofitar al últim
un tros vell de pantalón.

Vingan visitá eminencias,
vingan ministres *pegots*
que posin á un ministeri
mitjas solas y talóns.

Que sápigán treure llustre
perque 'l calsat sembli nou,
y que treballin barato,
ben barato sobre tot.

Vingan els llauers del barri
ab l' estany y el soldador,
y que 'ns apedassin l' olla...
¡el disposit del turró!

¡Villa-verdes, Villa-urruvias,
Villars... ¡que vingui tothom!
No hi fa res que aquest joch sembli
un joch de *villas*... de noys!

El gran qué es que s' aprofiti
la mateixa situació.

El remendo hi ha qui 'l paga;
embolica que fa fort.

¿Que hi fa que d' aquí dos mesos
s' hi hagi de tornar? ¡Millor!

¿Que hi fa que l' olla 'a rovelli
y tingui picat el cos,

y la capa sigui un' arna,
y las botas un estrop,

y la cafetera tingui
esbotzata els coladors?

¡Vingan remédos, pedassos...!

¡No parieu de fer res nou!

Se veu que, com á nosaltres
els espanta un gasto gros.

Un cambi de cafetera
avuy espanta á tothom.

Y no hi ha dúpte, per ferlo,

se veu que molts espanyols,

hem d' esperar que 'ns apujin

cinch ó sis duros el sou,

ó que al menos la pesseta

tingui tot el seu valor,

ó que trobém per casarnos

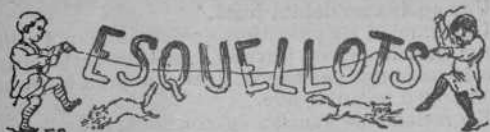
una pubilla ab bon dot.

PEP LLAUNÉ

UN BURGÉS DEL MORRO FORT

—Diguin lo que vulguin, aquest senyor Trepoff es un
gran home. ¡Aixís es com s' arreglian las cosas! ¡Duro,
duro! ..

Vels'hi aquí que l'endemà mateix de haverse tornat a possessionar el Sr. Lluch de la vara, cau el ministeri.

Lo que devia dir D. Gabriel:

—Si ho sé, no 'm moch de Sant Cugat.

La seva primera impressió sigué dimitir. Pero després de consultarho a la nit ab el cuixí, se li va condensar un grandíus plan dintre dels estrenyapcaps, y al llevarse va portarlo a realisació.

Es un home molt enginyós el nostre Alcalde de R. O.l

El Sr. Lluch, sens dupte obrant baix las inspiracions de la Verge del Pilar, resolgué dimitir y no dimitir tot a la vegada.

Es á dir: felicitar al nou govern, posant la vara á la seva disposició.

Com volgentli dir:—En premi á la felicitació que t'envío, no me la prenguis.

Y aixís va quedar-se, esperant que li tornessin la resposta, y ab uns tremolins d'emoció tan extraordinaris que l'altre día fins se li va despendre un gros brillant de un anell que porta al dit

Per fortuna un honrat burot el va trobar y va restiuhirli.

Espanta l'idea de lo que hauria ocorregut sino l'hagués recobrat. ¿Cóm se las hauria compostas sense 'l brillant, ell qu' es tan aficionat á brillarla?

Els companys de causa de la colla de l' *Unió catalanista* están desesperats, á causa de haver desaparegut el remat de la bandera, regalo de las damas catalanistas.

Un remat de plata y niquel que tenia la forma de alabarda, y que havia costat, segons diuhen, un centenar de duros.

¡Compadeixém al Pi de las tres branques, honrat marit de la bandera, desde 'l día que 'l doctor Martí Juliá va unirlos en matrimoni!

¿Cóm se las compondrá 'l pobre Pi ab una senyora que ha perdut el cap?

..

Vaja que de un quant temps ensá en el camp dels *segadors* tot son desgracias.

Un día 'l patriota Camino fuig ab els quartos del *Ateneo barcelonés*. Un altre día la *Cooperativa Catalana* se 'n va á ca'n Pistras emportantse'n els quartos dels obligacionistas. Y per fi de festa uns lladremaners misteriosos s'apropian el remat de la bandera benehida á Poblet y orejada á Campillonch.

S' imposa una adició al himne sagrat:

«Catalunya 's va aixamplant,
ja arriba á Sierra Morena...

¡Bon cop de fals, segadors de la terra!...

¡Bon cop de fals!»

Alguns metjes municipals dels que tenen al seu càrrech l'assistencia domiciliaria, no son gayre amichs de pujar escalas, y al efecte, guiantse per las indicacions que 'ls donan las familias dels malalts, extenen las receptas desde la porta del carrer.

Un de aquests doctors maulas va indicar als pares de una pobreta criatura, habitants en un quint pis del carrer del Consulat, que li baixessin á la malalta, que abaix á l'escala la visitaria. Aixís varen fe-

rho, y la criatura, afectada d'una bronquitis, tal vegada perque al portarla á baix li va tocar un aire, va agafar una pulmonía y va morir.

Aixís ho contan á lo menos alguns periódichs.

Ara veurém quinas providencias pren l'Ajuntament contra 'l culpable de aquesta verdadera inhumanitat, y contra 'ls que deixan de assistir als pobres ab l'interés, el zel y 'l carinyo que 'ls pobres se mereixen.

El mateix Cos médech hauria de pendre resolucions enérgicas contra aquells dels seus membres que faltan á sos debers professionals. D'altra manera 'l descrédit recaurá sobre tot el cos, y no será digne que Barcelona s'imposi 'ls grans sacrificis que s'imposa pera sostenirlo.

No pot ser de cap manera que ab els fondos municipals se practiqui la beneficencia al revés.

La *Lliga regionalista* no ha nombrat president, com molts se figuravan, á n'en Prat de la Riba.

El càrrech ha sigut conferit novament al senyor Russinyol.

Creyéim que ho haurá fet en recompensa á las campanyas silenciosas, que ve sostenint en el Congrés, com á diputat per Barcelona.

—El mundo al revés—deya un moro de Ponent. —En mi país se caza el *rui señor* con *liga*. Veo, en cambio, que en Barcelona se caza la *liga* con *rui señor*.

Llegeixo:

«A un pobre home li varen robar anit una tartana ab la seva haca corresponent que havia deixat abandonadas un instant, mentres entrava en una botiga de la Plaasa del Duch de Medinaceli. Ni de la tartana, ni del animal, ni dels lladres se'n ha sabut res més.»

Estich esperant el día en que 'ls lladres se'n endurán un tranvia eléctrich, ab el conductor, el cobrador y 'ls paseatjers, pera dir com diré llavors que Barcelona en aquestas materias bat el *record* entre totas las ciutats del mon.

Y escoltin: ¿qué no sería possible endurse'n l'edifici del govern civil ab el gobernador y 'l cos de policia adintre?

Días enrera es va veure á l'Audiencia una causa curiosa.

L'acusat, sereno de un cinematógrafo, se'n va emportar la máquina cinematográfica y un ventilador eléctrich, anants'ho á empenyar tot junt per 18 pessetas. Després de lo qual va enviar la papeleta d'empenyo al amo del establiment, per si volia tornarho á recobrar, y demanantli además perdó, en vista de que havia comés la sustracció senzillament perque estava enamorat, y no veyentse correspost havia decidit suicidarse.

Las 18 pessetas del empenyo las empleá en comprar-se un revólver... Pero en el moment decissiu li faltá valor y enviá l'arma al jutje ab una carta, contantli tot.

Vels'hi aquí una trifulca que 's prestava admirablement pera treure'n una curiosa cinta cinematográfica.

El *sereno enamorado*. O millor encare: *Un sereno que pierde la serenidad*. ¡No n' hauria tingut pochs de miradors!

Pero 'l Jurat no 's va deixar conmourre: reconegué la culpabilitat del infelís, y 'l Tribunal de Dret va

clavarli entre cap y coll 4 anys y pico de presidi correccional.

De segur que 'l bon jutge Magnaud hauria sigut més clement ab aquest pobre trastocat per las penas de un amor mal correspost.

La senmana passada cridava l' atenció en el Saló Parés, una serie de quadros del Sr. Gili Roig, ab els quals revela 'ls seus grans progressos y la flexibilitat del seu talent.

Totas las telas exteriorisavan recorts de Italia, principalment de la regió romana, vistos, sentits y presentats ab sinceritat, delicadesa y accent distintiu de personalitat.

Junti la nostra felicitació á las moltas que ha rebut dels seus admiradors.

Un lloch de recreo que desapareix: el *Trianon* del Paralelo.

Va comensar pochys anys enrera ab molta fuga... Després va anar decayent... y á la fi, com á resultat de un desacort entre 'ls propietaris y l' arrendatari, una brigada en pochys moments va treureli l' escenari.

¡Quí ho havia de pensar quan s' inaugurava ab tan brillo y saragata, atrayent á la joventut *corrida* de un y altre sexe!

Rahó tingué Shakespeare quan va dir:—«Aquests noys massa precossos viuhem poch!»

AYGUA PEL DISPENSARI

—¡Qué paperots más ridiculos hay que hacer en aquest món!... Ya cuatro veces me han dicho: ¡Eh! ¡Tan grande, y va á la font!

Una queixa no del tot justa.

La formulan els passatjers que acostuman á utilitzar el tranvia de Sant Gervasi, quals carruatges marcan 10 asientos per banda, quan ab prou feyna se n' hi poden enquirir nou.

Els reclamants haurian de considerar que 'ls cotxes de aquell tranvia varen ser construïts a Alemania baix una mira de genial previsió y aténent al porvenir dels espanyols, que ab els cotxes que aquí s' usan, cada dia estém més magres.

Tinguin, donchs, una mica de paciencia: si avuy nou passatjers per banda hi están apretats, dia vindrá y á no tardar gayre, en que nou hi estarán balders.

La meytat dels barcelonins avuy com avuy están malalts.

A las ordinarias infeccions com el tifus y la verola que han pres en la nostra ciutat carta de naturalesa, als estragos que ocasiona la tuberculosia, s' hi ha de agregar l' invasió del dengue ó trancasso, que aquest any com els anteriors ha encarregat als metjes que 'ns presentin la seva targeta de visita en forma de recepta.

Ja 'l tenim aquí.

Y 'ls metjes, els apotecaris y las funerarias no s' entenen de feyna. Per ells si que no hi ha crisis.

El trancasso y en Villaverde tot d' un cop... A veure qui se 'n escapa!

En Garriga entaula en el café una disputa violent, á la qual posa fi 'l seu antagonista, ventantli una patada á las ancas, que 'l tira á terra de bigotis.

—Crech—li diu un amich al veure'l aixecar tot arrossat—que aquest assumpto tindrà conseqüencias.

Y en Garriga passantse la má per la part adolorida, li respon:

—Massa que 'n tindrà. A lo menos passaré quaranta vuyt horas sense poderme asseure.

QÜENTOS

Un senyor molt rich á la seva entretinguda:

—Pero Isabel; portar als dits cent mil pessetas de anells es un despilfarro.

—Al contrari: tu no calculas, portant aquests anells, la cantitat que al cap del any estalvió de guants!

Entre dos amichs:

—Francament, noy, no comprench perque has regatejat tant el preu del vestit al teu sastre. Suposo que no pensas pas pagarli.

—Clar que no; pero avants que tot, soch home de conciencia, y vull que 'l pobre sastre perdi lo menos possible.

SOLUCIONS

A LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO

- 1.ª XARADA.—*Tor-men-ta.*
- 2.ª TRENCA-CLOSCAS.—*La Creu de la Masia.*
- 3.ª GEROLÍFICH.—*Per vessas un graner.*

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, OIm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.ª

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

ELS MESTRES CANTAYRES DE NUREMBERG

Edició de XAVIER VIURA y JOAQUIM PENA, Ptas. 3 | Edició de J. LLEONART y A. RIBERA, Ptas. 1

LA NIT DEL AMOR PER SANTIAGO RUSIÑOL
Ptas. 1

La ciudad de Barcelona * GUIA LOP *
ITINERARIOS PRÁCTICOS Ptas. 2

Obra nueva Artes Industriales

DESDE EL CRISTIANISMO HASTA NUESTROS DIAS

POR

HERMENEGILDO GINER DE LOS RÍOS

Un tomo en 8.º con multitud de grabados, Ptas. 3

EL PRIMO PONS | EL ALGODÓN

POR

H. DE BALZAC

Ptas. 1

POR

RODRIGUEZ NAVAS

Ptas. 2

PLANOS DE BARCELONA Ptas. 1

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios, si no 's remet ademés un ral pera certícat. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

Secció Marítima

MOVIMENT DE VAPORS DE LA COMPANYIA TRASATLANTICA

El "Montserrat" ha embocado el Estrecho.

Ha salido para Buenos Aires el "María Cristina".

Ha entrado en el dique para limpiar fondos el "Villaverde".

El "San Francisco" ha llegado á Fernando Poo.

Hace días que no se tiene noticia alguna del "San Ignacio".

El "Antonio López" continúa en Barcelona sin novedad.